

- [13] Deryabo, S. D., YAsvin, V. A. (1998). Environmental Psychology and Pedagogy. Rostov n/ D: Feniks. 477s. (in Russian).
- [14] Stakhova, I.A. (2020). Methodical bases of formation of readiness of future teachers of elementary school for nature protection activity. Current issues of the humanities: interuniversity collection of scientific works of young scientists of Drohobych Pedagogical University named after Ivan Franko. Drohobych. S.164-170. (in Ukrainian).

УДК 378.147:811.11

DOI: 10.31652/2412-1142-2021-61-74-84

Чухно Олена Анатоліївна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської фонетики і граматики

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, м. Харків, Україна

ORCID ID 0000-0001-9601-3321

elchukhno@gmail.com

НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ TED TALKS

Анотація. Однією з актуальних проблем методичної науки на сучасному етапі розвитку вищої освіти є пошук шляхів використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у процесі професійно орієнтованого навчання іноземної мови. В статті представлено методику формування монологічних умінь майбутніх учителів англійської мови на початковому етапі навчання у ЗВО з використанням матеріалів TED-конференцій. Автор окреслює основні вміння монологічного мовлення, котрими студенти мають оволодіти наприкінці першого року вивчення англійської мови в педагогічному ЗВО, пропонує шляхи реалізації основних принципів навчання в контексті формування вмінь монологічного мовлення майбутніх учителів за допомогою TED Talks та виокремлює критерії відбору доповідей учасників TED-конференцій, що можуть використовуватися як взірці монологічного висловлювання.

Обґрунтовано доцільність використання підходу «зверху вниз» для навчання іншомовного монологічного мовлення в контексті мовної педагогічної освіти. В межах означеного підходу виокремлено 5 етапів формування монологічних умінь: підготовчий, рецептивний, рецептивно-репродуктивний, продуктивно-аналітичний, корективний. На кожному етапі запропоновано низку вправ, що можуть підвищити ефективність процесу оволодіння майбутніми вчителями здатністю до укладання власного монологічного висловлювання.

З метою перевірки ефективності представленого комплексу вправ проведено методичний експеримент. Єдиним варійованим фактором експерименту обрано варіанти методики. Варіант А передбачав використання на продуктивно-аналітичному етапі вправ на рефлексію й аналіз майбутніми вчителями власної доповіді. Варіант Б методики полягав у виконанні студентами на цьому етапі вправ на аналіз і корекцію монологічних висловлювань інших учасників експерименту.

Аналіз емпіричних даних та їх обробка методами математичної статистики дозволили дійти висновку, що обидва варіанти методики є ефективними. Проте середні показники сформованості монологічних умінь студентів, які аналізували доповіді інших учасників експерименту й надавали рекомендації щодо їх удосконалення, виявилися вищими, що обумовлює доцільність імплементації в освітній процес варіанту Б методики.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології; майбутні вчителі; монологічне мовлення; монологічні вміння; TED Talks.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. ІКТ є невід'ємною частиною життя сучасної людини. Різноманітні можливості в застосуванні ІКТ в освітньому процесі роблять їх одним із найбільш перспективних засобів навчання іноземних мов. Прикладом ефективного використання ІКТ може стати робота з матеріалами TED-конференцій у процесі формування

монологічних умінь майбутніх учителів англійської мови початкового етапу навчання у ЗВО, які вже мають достатній рівень іншомовної комунікативної компетентності для сприйняття неадаптованого мовлення носіїв мови. Використання ресурсів TED може значно прискорити процес формування компетентності в монологічному мовленні з огляду на можливість комбінації різних способів (слухового й зорового) подання матеріалу як зразка, а також забезпечення умов для використання студентами виучуваної мови в змодельованих ситуаціях реального іншомовного спілкування шляхом організації студентських конференцій у форматі TED.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема використання ресурсів TED-конференцій під час навчання англійської мови привертає все більше уваги у науково-методичній літературі [1–7]. На думку Баєвої К. М., конференції TED є найбільш ефективними в комунікативному навчанні іноземної мови. Дослідниця аргументує їх зручність у використанні (наявність субтитрів, он-лайн доступ до відео- та аудіоматеріалів, можливість завантажити файли, зручність у роботі з сайтом), змістовність (можливість прослухати виступи носіїв мови з різними акцентами та вимовою, тематична різноманітність конференцій, їхня актуальність і структурованість, використання спікерами наочних матеріалів) [1].

Іванова А. М. і Малигіна О. В. визначають TED конференції як масові відкриті он-лайн курси, відмінною рисою яких є інтерактивність [2]. Науковці пропонують декілька етапів навчання з використанням TED. Перший етап – підготовче опитування (студентам пропонується інформація про лектора і лекцію та декілька питань для обговорення). На другому етапі розширюється лексичний запас за темою, передбачається введення активної лексики. Закріплення нового лексичного матеріалу рекомендується проводити у форматі комунікативних завдань. Третій етап передбачає спільне прослуховування виступу, а вправи мають бути спрямовані на розвиток навичок аудіювання і контроль правильності сприйняття інформації. На четвертому етапі студенти вивчають коментарі користувачів Youtube та висловлюють свою згоду і незгоду з ними. На п'ятому етапі прослуханий матеріал використовується для відпрацювання граматичних конструкцій. На останньому шостому етапі студенти повинні активно використати одержані знання з теми, вміння, навички у форматі загальної дискусії [2].

Степаненко О. І та Зеліковська О. О. пропонують залучати студентів немовних ЗВО до самостійної роботи з проектами з використанням TED. Здобувачі вищої освіти мають прослухати одну з розміщених на сайті TED Talks лекцій. Кожний студент за результатами прослуханої лекції укладає резюме, де підбиває підсумки почутого. Резюме викладають у вигляді коментарів на сервісі зберігання Google Drive, де кожен учасник бачить результат діяльності партнерів з проєкту. Спільний перегляд готових презентацій дозволяє поділитися враженнями й коментарями [3].

Тимкіна Ю. Ю. виокремлює три етапи роботи з матеріалами TED Talks у процесі професійно орієнтованого навчання англійської мови в немовному ЗВО: ретельний відбір виступів відповідно до рівня мовної підготовки студентів, їхніх професійних і пізнавальних потреб; багаторазовий перегляд виступу з виконанням вправ на визначення структури монологічного висловлювання, активізацію лексики, встановлення способів невербальної поведінки мовця та ін.; укладання власного усного повідомлення [4].

Малліндер М. зауважує, що використання матеріалів TED-конференцій є дуже ефективним у вивченні англійської мови, проте наявні деякі потенційні недоліки, котрі викладачі мають враховувати під час відбору монологу. Серед них виокремлено незрозумілість англійської вимови не носія мови, використання мови, яку можна вважати невідповідною, занадто швидкий темп мовлення спікера й складна для розуміння лексика, можлива необхідність у наданні додаткової інформації про доповідача або тему [5].

Попри наявність науково-методичних досліджень із використання матеріалів TED-конференцій під час навчання англійської мови, питання формування вмінь монологічного

мовлення майбутніх учителів англійської мови на початковому етапі навчання у ЗВО з застосуванням ресурсів TED приділяється недостатньо уваги.

Мета дослідження полягає в розробленні методики формування вмінь англійського монологічного мовлення майбутніх учителів із використанням матеріалів TED-конференцій.

Поставлена мета зумовлює необхідність розв'язання таких завдань: виокремити монологічні вміння, що мають бути сформовані на початковому етапі навчання майбутніх учителів у ЗВО; окреслити шляхи реалізації принципів навчання під час формування вмінь монологічного мовлення майбутніх учителів на основі ресурсів TED; визначити критерії відбору матеріалів TED-конференцій для формування англомовних умінь монологічного мовлення майбутніх учителів; визначити етапи формування вмінь монологічного мовлення майбутніх учителів із використанням матеріалів TED-конференцій; розробити комплекс вправ для формування вмінь монологічного мовлення з використанням TED-конференцій; перевірити ефективність розробленого комплексу вправ.

2. МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

Для розв'язання завдань дослідження було використано такі **методи**: *теоретичні* – критичний аналіз науково-методичної літератури з метою обґрунтування теоретичних засад досліджуваної проблеми; *емпіричні* – методичний експеримент для перевірки ефективності укладеного комплексу вправ; *статистичні* – критерій кутового перетворення Фішера F^* для обґрунтування доцільності використання розробленого комплексу вправ в освітньому процесі.

Вирішення поставленої проблеми вимагає розгляду сутності монологічного мовлення й видів монологічних умінь, якими майбутні учителі мають оволодіти на кінець першого року вивчення англійської мови у ЗВО.

Монологічне мовлення є усномовленнєвою формою спілкування, що передбачає зв'язне і неперервне висловлювання однієї особи, звернене до одного або декількох слухачів, співрозмовників [8, с. 340]. Воно характеризується рівнем понадфазової єдності, безперервним характером висловлювання, послідовністю й смисловою закінченістю [9, с. 177–178]. Під мовленнєвими вміннями розуміють здатність логічно, послідовно, повно, комунікативно-вмотивовано, достатньо правильно у мовному відношенні творчо користуватися іншомовними засобами з метою висловлювання думок у процесі говоріння [10].

Наприкінці першого року навчання в педагогічному ЗВО рівень розвитку монологічного мовлення майбутніх учителів англійської мови має відповідати рівню В 1.2 відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти [11]. При цьому перевірці підлягають такі вміння монологічного мовлення майбутніх учителів: усно докладно відтворювати прочитані тексти або прослухані висловлювання, цілісні смислові фрагменти, правильно й послідовно передавати їх зміст, основні мовні засоби, використані автором; трансформувати одержану інформацію, відтворювати її стисло, вибірково, змінювати форму викладу, стиль відповідно до мовленнєвого завдання; здійснювати підготовку висловлювання та реалізовувати його задум у певному типі, стилі, жанрі мовлення, враховувати ситуацію спілкування, добирати адекватні мовні засоби, дотримуватись основних правил спілкування [11].

Під час формування іншомовної комунікативної компетентності необхідно дотримуватись принципів навчання, що визначають вимоги до навчального процесу в цілому та його складників [8, с. 110]. Тому вважаємо доцільним виокремити шляхи реалізації принципів навчання під час формування вмінь монологічного мовлення майбутніх учителів на основі TED Talks.

Принцип комунікативного навчання англійської мови пропонуємо реалізовувати шляхом переважного використання викладачем комунікативних й умовно-комунікативних вправ, вправ із рольовим компонентом (майбутні учителі можуть виконувати ролі слухачів і

учасників конференцій), організації викладачем студентських міні-конференцій, залучення майбутніх учителів до обговорення результатів їх проведення.

Принцип інтегрованого навчання видів мовленнєвої діяльності й аспектів мови може бути реалізовано шляхом аналізу змістового наповнення й мовних засобів прослуханих доповідей, а також активізації в пам'яті студентів мовленнєвих одиниць, що вивчаються на першому етапі формування англомовної комунікативної компетентності у ЗВО.

Принцип домінуючої ролі вправ рекомендуємо реалізовувати шляхом виконання вправ на перегляд доповідей, їх обговорення в групі, висловлювання власних думок щодо почутої інформації, укладання монологічного висловлювання відповідно до певної комунікативної теми.

Принцип використання автентичних навчальних матеріалів реалізується шляхом відбору у якості зразка монологічних висловлювання доповідей носіїв стандартної британської вимови.

Принцип розвитку автономності студентів пропонуємо реалізовувати шляхом надання майбутнім учителям можливості обирати тему власного висловлювання, здійснювати самостійний пошук інформації, яка необхідна для підготовки виступу, виконувати вправи на рефлексію й самокорекцію.

Принцип професійної орієнтації процесу навчання монологічного мовлення майбутніх учителів англійської мови рекомендуємо реалізовувати шляхом виконання вправ на аналіз монологічних висловлювань інших студентів з їх подальшою корекцією й наданням рекомендацій щодо удосконалення змістового й мовного наповнення прослуханих доповідей.

Підвищення ефективності навчання монологічного мовлення майбутніх учителів англійської мови вимагає коректного відбору навчального матеріалу. З урахуванням принципів навчання іноземної мови [8, с. 110–122], а також запропонованих нами шляхів їх реалізації ми виділяємо такі критерії відбору доповідей учасників TED Talks, що можуть бути використані у якості зразка монологічного висловлювання: автентичність (виступи мають бути продюзовані носіями стандартної британської вимови); кореляція теми виступу й програми підготовки майбутніх учителів англійської мови першого року навчання у ЗВО; відповідність змістового й мовного наповнення обраної доповіді рівню розвитку англомовної комунікативної компетентності студентів, їхньому інтелектуальному розвитку, потребам й інтересам; професійна спрямованість (використання виступів, які відображають різноманітні аспекти майбутньої педагогічної діяльності студентів).

Зауважимо, що студенти першого року навчання у педагогічних ЗВО мають достатній рівень розвитку мовленнєвих умінь для сприйняття й розуміння тексту виступу як мовленнєвого зразка. Тому у процесі навчання майбутніх учителів англійського монологічного мовлення вважаємо доцільним використовувати підхід «зверху-вниз», відповідно до якого розвиток монологічних умінь відбувається на основі сприйнятого тексту [12]. У межах цього підходу ми виділяємо п'ять етапів формування вмінь монологічного мовлення майбутніх учителів із використанням матеріалів TED Talks:

- 1) підготовчий;
- 2) рецептивний;
- 3) рецептивно-репродуктивний;
- 4) продуктивно-аналітичний;
- 5) корективний.

Метою підготовчого етапу є мотивація студентів до перегляду відеофрагменту, зняття труднощів, активізація знань майбутніх учителів, необхідних для розуміння матеріалу. На рецептивному етапі майбутні вчителі переглядають відеофрагмент й аналізують структуру висловлювання під керівництвом викладача. Рецептивно-репродуктивний етап полягає у повторному перегляді відеофрагменту із зосередженням уваги студентів на певному мовленнєвому матеріалі й оволодінням ними окремими діями, необхідними для створення

власного монологічного висловлювання (наприклад, студенти вчаться аргументувати свою думку або формулювати висновки). На продуктивно-аналітичному етапі студенти створюють власні відеовиступи, аналізують власні монологічні висловлювання або висловлювання інших студентів і надають рекомендації щодо їх покращення. Корективний етап полягає в удосконаленні власної доповіді з урахуванням результатів самоаналізу або рекомендацій інших студентів з подальшою участю в учнівській міні-конференції у форматі TED, організованій викладачем.

Відповідно до виділених етапів представимо комплекс вправ для формування вмінь монологічного мовлення майбутніх учителів англійської мови з використанням TED Talks (див. Таблицю 1).

Таблиця 1

Комплекс вправ для формування вмінь монологічного мовлення майбутніх учителів англійської мови з використанням TED-Talks

№ з/п	Етапи	Види вправ
1.	Підготовчий	- передбачення змісту виступу за його назвою; - передбачення змісту виступу за ключовими словами; - передбачення змісту виступу за ілюстративним матеріалом; - передбачення лексичного наповнення виступу; - встановлення відповідності між ключовими словами/словосполученнями та визначенням/синонімами.
2.	Рецептивний	- перегляд виступу й ідентифікація основної думки; - перегляд виступу й ідентифікація ставлення мовця до предмету висловлювання; - перегляд виступу й встановлення відповідності між структурними компонентами монологічного висловлювання й частинами тексту виступу; - перегляд виступу й визначення хронологічного порядку описаних подій; - перегляд виступу й розпізнавання з'єднувальних елементів; - перегляд виступу й класифікація виділених у тексті виступу з'єднувальних елементів.
3.	Рецептивно-репродуктивний	- перегляд виступу й висловлення власного враження щодо предмету доповіді; - перегляд частини виступу та її переказ; - перегляд частини виступу та її імітація; - перегляд частини виступу й укладання власних мінімонологів на схожу тему.
4.	Продуктивно-аналітичний	- укладання власного монологічного висловлювання; - аналіз власного монологічного висловлювання; - аналіз монологічних висловлювань інших студентів й укладання рекомендацій щодо їх удосконалення.
5.	Корективний	- корекція й удосконалення власного виступу з урахуванням результатів самоаналізу й рекомендацій інших студентів; - виступ на міні-конференції у форматі TED.

З метою перевірки ефективності розробленого комплексу вправ було проведено формувальний методичний експеримент. Проведена експериментальна перевірка складалася

з чотирьох етапів, відповідно до фаз методичного експерименту: 1) організація; 2) реалізація; 3) констатація результатів; 4) інтерпретація результатів [8, с. 48].

На етапі організації було сформульовано робочу гіпотезу експерименту, визначено варійовані та неварійовані фактори, а також відібрано учасників експерименту.

Гіпотеза експерименту: ефективність формування в майбутніх учителів англійських мовних умінь монологічного мовлення значно зростає за таких умов: 1) максимального наближення процесу навчання до умов реального іншомовного спілкування; 2) поетапної організації процесу навчання; 3) використання вправ і завдань аналітичного й професійно-орієнтованого характеру.

Варійований фактор: спрямованість аналітичного компонента вправ на продуктивно-аналітичному етапі формування вмінь монологічного мовлення. У Варіанті А методики використовувалися вправи, що ґрунтуються на рефлексії й самоаналізі. У Варіанті Б методики – вправи, що ґрунтуються на аналізі виступів інших студентів.

До неварійованих факторів експерименту ми віднесли: тривалість експериментального навчання (6 годин аудиторної і 12 годин самостійної роботи); кількість студентів в експериментальних групах (ЕГ1 – 14, ЕГ2 – 14); вихідний рівень сформованості вмінь монологічного мовлення; завдання перед- і післяекспериментальних зрізів; об'єкти контролю та критерії оцінювання; експериментатора – автора дослідження.

Експериментальне навчання було проведено на базі Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. В ньому взяли участь 28 студентів першого курсу факультету іноземної філології спеціальності 014.021 Середня освіта (Мова і література (англійська)).

На етапі реалізації експериментального навчання було проведено передекспериментальний зріз, метою якого було визначення вихідного рівня сформованості вмінь монологічного мовлення майбутніх учителів. Студентам було запропоновано самостійно зробити відеозапис власного монологу-міркування про здоровий спосіб харчування, що відповідає тематиці навчальної програми для першого курсу вивчення англійської мови у ЗВО. Об'єктами контролю було обрано монологічні вміння, що відповідають цьому виду монологу (див. Таблицю 2). З огляду на об'єкти контролю ми розробили критерії оцінювання монологічного висловлювання майбутніх учителів, що представлені в Таблиці 2.

Таблиця 2

Критерії оцінювання вмінь укладання монологу-міркування

№ з/п	Уміння	Рівень сформованості умінь	Кіл-ть балів
1.	Уміння привернути й підтримувати увагу аудиторії	<i>Низький:</i> студент не використовує засоби привертання й підтримання уваги слухачів, мовлення монотонне.	0
		<i>Середній:</i> студент демонструє здатність використовувати деякі засоби привертання уваги аудиторії, вибір деяких із них може бути некоректним.	1
		<i>Високий:</i> студент удаю використовує жести, міміку, інтонаційні засоби, риторичні питання з метою привертання й підтримання уваги глядачів протягом всього висловлювання.	2
2.	Уміння повно висловлюватись відповідно до запропонованої комунікативної ситуації	<i>Низький:</i> монологічне висловлювання неповне; висловлювання містить неточності.	0
		<i>Середній:</i> студент демонструє здатність досить повно висловлюватись відповідно до запропонованої комунікативної ситуації; висловлювання може містити деякі неточності.	1
		<i>Високий:</i> студент демонструє здатність повно й всебічно висловлюватись відповідно до запропонованої комунікативної ситуації.	2

3.	Уміння висловлювати власну думку й власне ставлення до предмету розмови	<i>Низький:</i> студент висловлює свою думку нечітко; аргументи на користь своєї позиції відсутні.	0
		<i>Середній:</i> студент демонструє вміння досить чітко висловлювати власну думку й ставлення до теми висловлювання, але може не наводити аргументи на користь своєї позиції.	1
		<i>Високий:</i> студент демонструє вміння чітко висловлювати власну думку й ставлення до теми висловлювання.	2
4.	Уміння послідовно й логічно висловлюватися відповідно до запропонованої теми	<i>Низький:</i> висловлювання є нелогічним і непослідовним; з'єднувальні елементи відсутні.	0
		<i>Середній:</i> висловлювання є досить логічним і послідовним; у деяких частинах висловлювання можуть бути відсутні або неправильно підібрані з'єднувальні елементи.	1
		<i>Високий:</i> висловлювання є логічним і послідовним; студент удаю використовує з'єднувальні елементи.	2
5.	Уміння оптимально використовувати мовний матеріал певної теми	<i>Низький:</i> студент припускається значних мовних помилок під час монологічного висловлювання.	0
		<i>Середній:</i> студент демонструє здатність використовувати основні мовні одиниці у межах теми висловлювання; доповідь може містити незначні мовні помилки.	1
		<i>Високий:</i> студент демонструє здатність використовувати широкий спектр мовних одиниць у межах теми висловлювання.	2
Максимальна кількість балів			10

Після проведення передекспериментального зрізу було розпочато експериментальне навчання. Відповідно до запропонованих нами критеріїв відбору матеріалів TED-конференцій моделлю виступу було обрано доповідь Джеймі Олівера «Teach every child about food», котру було переглянуто й проаналізовано на занятті відповідно до визначених етапів формування вмінь монологічного мовлення й з використанням представлених у Таблиці 1 видів вправ. Для самостійної роботи студентам груп ЕГ1 і ЕГ2 було запропоновано проаналізувати аудіозаписи виступів, підготовлених для передекспериментального зрізу. При цьому студенти ЕГ1 здійснили самостійний аналіз власного монологу за запропонованою нами схемою (Варіант А методики). Для ЕГ2 було створено окрему групу в месенджері, де студенти мали можливість переглянути виступи один одного й надати відгуки за схожою схемою (Варіант Б методики).

Представимо схеми аналізу монологічних висловлювань.

Схема аналізу виступу для ЕГ1: 1) оцініть від 0 до 2 Вашу здатність привертати й підтримувати увагу слухачів; 2) оцініть від 0 до 2, наскільки повно Ви розкрили тему виступу; 3) оцініть від 0 до 2, наскільки повно Ви висловили власну думку й власне ставлення до теми; 4) оцініть від 0 до 2, наскільки послідовно й логічно побудоване Ваше висловлювання; 5) оцініть від 0 до 2 володіння Вами лексичним, граматичним і фонетичним матеріалом; 6) визначте три аспекти виступу, які можна поліпшити, і шляхи їх удосконалення.

Схема аналізу виступу для ЕГ2: 1) оцініть від 0 до 2 здатність мовця привертати й підтримувати увагу слухачів; 2) оцініть від 0 до 2, наскільки повно мовець розкрив тему виступу; 3) оцініть від 0 до 2, наскільки повно мовець висловив власну думку й власне ставлення до теми; 4) оцініть від 0 до 2, наскільки послідовно й логічно побудоване висловлювання; 5) оцініть від 0 до 2 володіння мовцем лексичним, граматичним і фонетичним матеріалом; 6) надайте мовцю три поради щодо вдосконалення доповіді.

Після завершення аналізу виступів майбутні вчителі одержали завдання підготувати з урахуванням результатів аналізу монолог-міркування на будь-яку тему, що пов'язана зі здоровим способом харчування, для участі в студентській міні-конференції у форматі TED. Нами було здійснено відеозапис виступів для подальшого аналізу й оцінювання відповідно до критеріїв, виокремлених у Таблиці 2.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Під час проведення передекспериментального зрізу було виявлено, що більшість студентів обох груп володіють визначеними монологічними вміннями на середньому рівні (ЕГ1 – 6,21 бала; ЕГ2 – 6,28 бала), що обумовлює необхідність їх систематичного цілеспрямованого формування. Найнижчий показник було виявлено за об'єктами контролю «уміння привернути й підтримувати увагу аудиторії» (ЕГ1 – 0,82 бала; ЕГ2 – 0,85 бала) й «уміння послідовно й логічно висловлюватися відповідно до запропонованої теми» (ЕГ1 – 1,1 бала; ЕГ2 – 1,05 бала). Зауважимо, що середній рівень розвитку вмінь монологічного мовлення в обох групах є приблизно однаковим, що свідчить про належність ЕГ1 і ЕГ2 до однієї генеральної вибірки.

Результати післяекспериментального зрізу свідчать про зростання рівню сформованості вмінь монологічного мовлення в обох групах. В ЕГ1 приріст складає 1,35 бала, в ЕГ2 – 2,05 бала. Отже, можна зробити висновок про ефективність обох варіантів методики. Проте слід зауважити, що рівень сформованості монологічних умінь майбутніх учителів в ЕГ2, які проводили аналіз виступів інших студентів і удосконалювали власне монологічне висловлювання з урахуванням їхніх рекомендацій, є вищим у порівнянні з відповідним показником в ЕГ1. Різниця між цими показниками складає 0,7 бала. Відтак, ми можемо дійти висновку, що Варіант Б методики є більш ефективним. Це можна пояснити тим, що для студентів першого року навчання у ЗВО важливою є думка однолітків, що й вплинуло на процес оволодіння монологічними вміннями. Крім того, студенти мали можливість переглянути чужі роботи відповідно до запропонованих критеріїв оцінювання та вдосконалити власні виступи, ураховуючи досвід інших.

Перевіримо достовірність отриманих даних методами математичної статистики. З метою визначення зміни у показниках рівня сформованості монологічних умінь після експериментального навчання використаємо критерій ϕ^* кутового перетворення Фішера, що оцінює достовірність відмінностей між відсотковими частками двох вибірок [13].

Будуємо таблицю емпіричних частот за двома значеннями: «ефект існує» й «ефект не існує» (див. Таблицю 3). При цьому ефектом ми вважаємо досягнення студентами показника 7 балів, що відповідає загальноприйнятому коефіцієнту навченості 0,7 за Беспальком В. П. [14].

Таблиця 3

Таблиця для розрахунку критерію ϕ^* при зіставленні результатів перед- і післяекспериментальних зрізів у групах ЕГ1 і ЕГ2

Шифр групи	Зріз	«Ефект існує» коэф.навч. ≥ 7		«Ефект не існує» коэф.навч. < 7		Суми кількість учнів
		кіл-ть учнів	% частка	кіл-ть учнів	% частка	
ЕГ1	Передексп.	2	14,3%	12	85,7%	14
	Післяексп.	8	57,1%	6	42,9%	14
Суми		10		18		28
ЕГ2	Передексп.	3	21,4%	11	78,6%	14
	Післяексп.	10	71,4%	4	28,6%	14
Суми		13		15		28

Формулюємо нульову та альтернативну гіпотези для обох груп.

H_0 : частка майбутніх учителів, які володіють мовленнєвими вміннями на рівні 7 балів або вище за даними післяекспериментального зрізу, не перевищує кількості студентів, які мали такий рівень на початку експерименту.

H_1 : частка майбутніх учителів, які володіють мовленнєвими вміннями на рівні 7 балів або вище за даними післяекспериментального зрізу, перевищує кількість студентів, які мали такий рівень на початку експерименту.

За таблицею кута φ^* (у радіанах) для різних відсоткових часток [13] визначимо величини φ , які відповідають відсотковим часткам, де «ефект існує».

$\varphi(14,3\%) = 0,776$; $\varphi(21,4\%) = 0,962$; $\varphi(57,1\%) = 1,713$; $\varphi(71,4\%) = 2,013$

Розрахуємо емпіричне значення φ^* за формулою:

$$\varphi^* = (\varphi_1 - \varphi_2) \cdot \sqrt{\frac{n_1 \cdot n_2}{n_1 + n_2}}$$

φ_1 – кут, що відповідає більшій відсотковій частці в кожній групі;

φ_2 – кут, що відповідає меншій відсотковій частці в кожній групі;

n_1 – кількість студентів, які взяли участь у передекспериментальному зрізі в кожній групі;

n_2 – кількість студентів, які взяли участь у післяекспериментальному зрізі в кожній групі.

Зауважимо, що $n_1 = n_2$, оскільки кількість студентів у групах є неварійованою величиною експерименту.

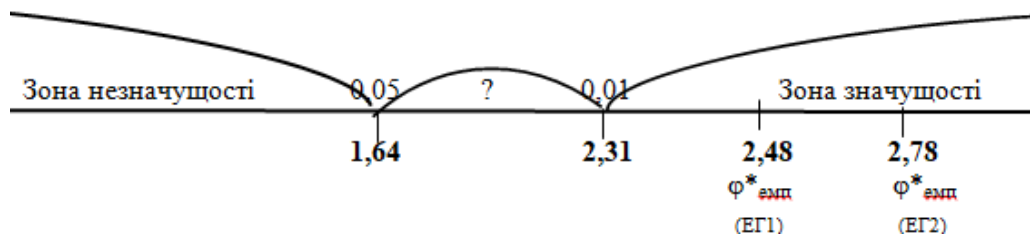
$$\varphi^*_{\text{емп}}(\text{ЕГ1}) = (1,713 - 0,776) \cdot \sqrt{\frac{14 \cdot 14}{14 + 14}} = 2,48$$

$$\varphi^*_{\text{емп}}(\text{ЕГ2}) = (2,013 - 0,962) \cdot \sqrt{\frac{14 \cdot 14}{14 + 14}} = 2,78$$

Критичні значення φ уже відомі:

$$\varphi^*_{\text{кр}} = \begin{cases} 1,64 & (p \leq 0,05) \\ 2,31 & (p \leq 0,01) \end{cases}$$

Будуємо «вісь значущості»:

$$\varphi^*_{\text{емп}}(\text{ЕГ1}) > \varphi^*_{\text{кр}}; \varphi^*_{\text{емп}}(\text{ЕГ2}) > \varphi^*_{\text{кр}}$$

Емпіричні значення критерію φ знаходяться в зоні значущості. Це уможливило спростування гіпотези H_0 та прийняття H_1 . Тому кількість студентів груп ЕГ1 і ЕГ2, які досягли або перевищили коефіцієнт навченості 7 після експерименту, є більшою за кількість майбутніх учителів, які мали цей рівень на початку експерименту. Отже, запропонована нами методика є ефективною.

Зазначимо, що Варіант Б розробленої методики є більш ефективним, оскільки емпіричне значення критерію φ для групи ЕГ2 є вищим за емпіричне значення критерію φ для групи ЕГ1.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, оскільки навчання монологічного мовлення майбутніх учителів відбувається в умовах відсутності природного мовного середовища, використання матеріалів TED-конференцій за умов коректного відбору навчального матеріалу, поетапної організації й професійної спрямованості процесу навчання підвищує ефективність формування монологічних умінь. Крім того, використання запропонованого комплексу вправ сприятиме, на нашу думку, підвищенню мотивації до навчання та створенню умов для самостійної

роботи майбутніх учителів на початковому етапі вивчення англійської мови у ЗВО. З огляду на те, що приріст рівня сформованості монологічних умінь студентів ЕГ2 виявився вищим, вважаємо доцільним на продуктивно-аналітичному етапі навчання монологічного мовлення надавати перевагу вправам на аналіз і корекцію монологічних висловлювань інших студентів.

Перспективою подальших розвідок у цьому напрямі є укладання методики вдосконалення вмінь монологічного мовлення майбутніх учителів англійської мови на старшому етапі навчання у ЗВО.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Baeva, E. M. (2017). Some advantages of using ted talks as authentic study material. *Коммуникативные исследования*, 3 (13), 127–133.
- [2] Иванова, А. М., & Малыгина, Е. В. (2017). Возможности использования современного медиа-контента Ted Talks в обучении английскому языку как второму иностранному. *Вестник Южно-Уральского государственного гуманитарно-педагогического университета*, 3, 49–57.
- [3] Степаненко, Е. И., & Зеликовская, Е. А. (2017). Smart-технологии в преподавании иностранного языка в профессиональной сфере. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Філологічні науки*, 263, 186–193.
- [4] Тимкина, Ю. Ю. (2020). Обучение иноязычной монологической речи на основе Technology Entertainment Design (TED) Talks в вузе. *Педагогика. Вопросы теории и практики*, 5 (1), 51–54.
- [5] Mallinder, M. (2015). Teaching English using TED talks. *EFL Magazine*. Retrieved from <http://eflmagazine.com/teaching-english-using-ted-talks>.
- [6] Wolfe, J. D. (2015). The TED World List: an analysis of TED Talks to benefit ESL teachers and learners. B. Sc. University of British Columbia.
- [7] Sailun, B., & Idayani, A. (2018). The effect of Ted talks video towards students' speaking ability at English study program of FKIP UR. *Perspektif*, 9 (1), 65–74.
- [8] Бігич, О. Б., Борецька, Г. Є., Бориско Н. Ф., Гапонова С. В., Майєр, Н. В., Ніколаєва, С. Ю., Шукліна, С. І. (2013). *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика*. Київ: Ленвіт.
- [9] Пассов, Е. И. (1989). *Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению*. Москва: Русский язык.
- [10] Шатилов, С. Ф. (1986). *Методика обучения немецкому языку в средней школе*. (2-е изд.). Москва: Просвещение.
- [11] Семеренська, О. В. (2020). Силабус «Практика англійського усного й писемного мовлення». Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди.
- [12] Устименко, О. М. (2013). Навчання іншомовного монологічного мовлення в аспекті компетентнісного підходу. *Іноземні мови*, 2, 3–12.
- [13] Сидоренко, Е. В. (2003). *Методы математической обработки в психологии*. Санкт-Петербург: ООО «Речь».
- [14] Беспалько, В. П. (1968). Опыт разработки и использования критериев качества усвоения знаний. *Советская педагогика*, 4, 52–69.

DEVELOPING TRAINEE TEACHERS' SPEECH PRODUCTION SKILLS WITH THE USE OF TED TALKS

Chukhno Olena Anatoliivna

PhD (Candidate of Pedagogical Sciences), Associate Professor at Department of English Phonetics and Grammar
H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Kharkiv, Ukraine

ORCID ID 0000-0001-9601-3321

elchukhno@gmail.com

Abstract. One of the problems of current importance in modern higher education methodology is searching for the ways of using information and communication technology in professionally-oriented teaching of foreign languages. The article presents methods of developing trainee teachers' English speech production skills at the initial stage of studying at university with the use of TED Talks. The author outlines the basic speech production skills which students are supposed to acquire by the end of the first year of studying English at a pedagogical university, suggests ways of implementing the main principles of teaching in the process of developing students' speech production skills with the use of TED Talks and points out the criteria of selecting TED talks which can be used as a model of monologues.

The study provides rationale for the use of “top-down” approach to teaching speech production to future teachers of English. In the context of this approach it is recommended to follow five steps in developing monologue skills: preparatory, receptive, receptive-reproductive, productive-analytical, corrective. At each step the researcher provides examples of activities which can increase the efficiency of future teachers’ acquisition of the ability to create one’s own monologue.

In order to verify the effectiveness of the set of activities the author conducts a pedagogical experiment. The only variable factor is variants of methods. Variant A presupposes the use of activities for reflection and self-analysis of the produced monologues at the productive-analytical stage. Variant B consists in trainee teachers’ doing activities for analysis and correction of other students’ monologues.

The findings of the experiment prove the efficiency of both variants of methods. However, the average indices of speech production skills of students who analyzed other participants’ monologues and gave recommendations for their improvement are higher which stipulates the necessity of implementing Variant B of methods in educational process.

Key words: information and communication technology; monologue skills; speech production; TED Talks; trainee teachers.

References (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Baeva, E. M. (2017). Some advantages of using ted talks as authentic study material. *Kommunikativnyie issledovaniya*, 3 (13), 127–133. (in English)
- [2] Ivanova, A. M., & Malygina, E. V. (2017). Innovative multimedia content in teaching English as a second foreign language: TED Talks. *Vestnik Yuzhno-Uralskogo gosudarstvennogo gumanitarno-pedagogicheskogo universiteta*, 3, 49–57. (in Russian)
- [3] Stepanenko, E. I., & Zelikovskaia, E. A. (2017). Smart technologies in the foreign language for specific purposes teaching. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Filolohichni nauky*, 263, 186–193. (in Russian)
- [4] Timkina, Yu. Yu. (2020). Teaching foreign language on the basis of TED (Technology Entertainment Design) Talks to higher school students. *Pedagogika. Voprosy teorii i praktiki*, 5 (1), 51–54. (in Russian)
- [5] Mallinder, M. (2015). Teaching English using TED talks. *EFL Magazine*. Retrieved from <http://eflmagazine.com/teaching-english-using-ted-talks>. (in English)
- [6] Wolfe, J. D. (2015). The TED World List: an analysis of TED Talks to benefit ESL teachers and learners. B. Sc. University of British Columbia. (in English)
- [7] Sailun, B., & Idayani, A. (2018). The effect of Ted talks video towards students’ speaking ability at English study program of FKIP UIR. *Perspektif*, 9 (1), 65–74. (in English)
- [8] Bihych, O. B., Boretska, H. Ye., Borysko N. F., Haponova S. V., Maiier, N. V., Nikolaieva, S. Yu., & Shuklina, S. I. (2013). *Methods of teaching foreign languages and cultures: theory and practice*. Kyiv: Lenvit. (in Ukrainian)
- [9] Passov, E. I. (1989). *Communicative methods of teaching foreign languages*. Moscow: Russkiy yazyk. (in Russian)
- [10] Shatilov, S. F. (1986). *Methods of teaching German in secondary school* (2nd ed.). Moscow: Prosveschenie. (in Russian)
- [11] Semerenska, O. V. (2020). Syllabus “Practice of English Oral and Written Speech”. Kharkiv: H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University. (in Ukrainian)
- [12] Ustymenko, O. M. (2013). Teaching foreign monologic communication in the aspect of the competency based approach. *Inozemni Movy*, 2, 3–12. (in Ukrainian)
- [13] Sidorenko, E. V. (2003). *Methods of mathematical data processing in psychology*. Saint Petersburg: Rech. (in Russian)
- [14] Bepalko, V. P. (1968). Experience of developing and using the criteria of knowledge acquisition quality. *Sovetskaya pedagogika*, 4, 52–69. (in Russian)